

AÇIK ÖĞRETİM ORTAOKULU TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ METİNLERDE YER ALAN DEĞERLER*

Emine KOLAÇ**
Sevgi Çalışır ZENCİ***

Özet

Bu araştırmanın temel amacı; açık öğretim ortaokulu Türkçe ders kitaplarında yer alan değerleri ve bu değerlerin sınıf düzeylerine göre dağılımını incelemek ve değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada iki soruya yanıt aranmıştır. Bunlar: Açık Öğretim Ortaokulu 5,6,7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerdeki değerler nelerdir?, Açık Öğretim Ortaokulu 5,6,7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan değerlerin sınıf düzeylerine göre dağılımı nedir? Araştırma tarama modeline göre desenlenmiştir. Doküman incelemesi yönteminden yararlanılmış, değerler açısından metinler tek tek incelenerek veriler elde edilmiş, frekanslar hâlinde tablolaştırılmış, betimsel analiz yapılarak yorumlanmıştır.

Çalışmanın sonucunda açık öğretim ortaokulu Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde yer alan değerlere bakıldığında; barış, kurallara uyma, hoşgörü, işbölümü değerlerine 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer verildiği, 6., 7., ve 8. sınıf Türkçe ders

---

* Bu makalenin bir bölümü ICDET2015 Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, Türk Dili Bölüm, e-posta:
ekolac@anadolu.edu.tr

*** Okutman, Anadolu Üniversitesi, Türk Dili Bölümü, e-posta:
sevgicalisir81@gmail.com

kitaplarında ise yer verilmediği görülmüştür. Paylaşma değeri ise sadece 6. sınıf ders kitabında yer almış, diğer ders kitaplarında bu değerlere rastlanamamıştır. Fedakârlık değeri sadece 8. sınıf ders kitabında yer almıştır. 5. sınıfta dostluk, özgürlük değerlerine rastlanamamıştır. 6. sınıfta; güven, minnettarlık, dostluk, sanat, saygı, söz dinleme, özgürlük değerlerine, 7. sınıfta; empati kurma, saygı, milliyetçilik, sadakat değerlerine, 8. sınıfta; sorumluluk, özeleştirme, minnettarlık, empati kurma, aile, sadakat, eşitlik değerlerine yer verilmemiştir. Temizlik ise, bütün düzeylerdeki Türkçe ders kitaplarında yer almayan değer olarak dikkat çekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Açık öğretim ortaokulu, Türkçe ders kitabı, değerler

VALUES IN TURKISH COURSE TEXTBOOKS AT OPEN EDUCATION SECONDARY SCHOOL

Abstract

The main objective of this study is to grade and evaluate the values in Turkish textbooks at Open Education Secondary School and the distribution of these values. For this purpose we tried to answer two questions. These are ‘What are the values in the 5, 6, 7 and 8th grade Turkish textbooks at Open Education Secondary School’ and also ‘What is the distribution of values according to the grade level?’. The values determined in texts were formed as quantitative data and used descriptive analysis.

At the results of the study peace, Turkish textbooks 5th grade contained obey the rules, tolerance, and work sharing values, however these values weren’t seen in 6th, 7th, and 8th grade Turkish textbooks. Sharing value has taken place in just 6th grade textbooks, it could not find in other books. The value of sacrifice took place in only 8th grade textbook. Friendship and freedom values weren’t seen in 5th grade textbook. Trust, gratitude, friendship, art, respect, obedience values weren’t found in 6th

grade. Empathy, respect and nationalism weren't included in 7th grade. Responsibility, self-criticism, appreciation, empathy, family, loyalty, equity values were not included in 8th grade. Cleaning value wasn't included in Turkish textbooks at all levels.

Keywords: Open education secondary school, Turkish course books, values

GİRİŞ

Değerler, genelde inanılan, arzu edilen ve davranışlar için bir ölçek olarak kullanılan olgulardır. İlk defa Znaniecki tarafından sosyal bilimlere kazandırılan değer kavramı Latince kıymetli olmak, güçlü olmak anlamlarına gelen “valere” kökünden türetilmiştir¹

Değer kavramına yönelik pek çok tanım yapıldığı görülmektedir. Türkçe Sözlük'te² değer sözcüğü; bir şeyin önemini belirlemeye yarayan, soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet olarak tanımlanmaktadır. Değer; toplumun sosyo-kültürel öğelerine anlam veren en önemli ölçütler³, yaşamı etkileyen, önem verilen düşünceler⁴, insanların davranışlarına yön veren inançlar bütünü⁵, kişinin değer verdiği şeyler⁶, olaylarla ilgili insan tutumu⁷, var olma ve hareket etme tarzı⁸,

---

¹ Bilgin, İ. (1995). *Çanakkale İçinde Vurdular Beni*, Erdem Yayınları, İstanbul, 83; Aydın, M. (2011). Değerler, İşlevleri ve Ahlâk. Eğitime Bakış Eğitim, Öğretim ve Araştırma Dergisi, 7(19), 39.

² Türk Dil Kurumu. (2012). Türkçe sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

³ Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değer, Değerler Eğitimi Dergisi, 1 (3), 220.

⁴ Doğanay, A. (2006). Değerler Eğitimi. C. Öztürk içinde, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi (s. 256-287). Ankara: Pegema Yayıncılık, 258.

⁵ Ulusoy, K., Dilmaç, B. (2012). Değerler Eğitimi. Ankara: Pegem Akademi, 16

⁶ Şentürk, H. (2010). Kişilik Gelişiminde Eğitim, Din ve Değerlerin Rolü. Eğitime Bakış Eğitim, Öğretim ve Araştırma Dergisi, 6(18), 53.

⁷ Aydın M.Z, Akyol Gürler, Ş. (2012). Okulda Değerler Eğitimi Yöntemler - Etkinlikler - Kaynaklar, Ankara: Nobel Yayınları,

toplumda kabul gören şeyler hakkında paylaşılan soyut düşünceler⁹, kargaşaya yol açabilecek durumlarda sosyal refleks oluşturabilecek kabuller¹⁰ şeklinde araştırmacılar tarafından tanımlanmıştır.

Değerlerin tanımlanması ve özelliklerinin belirtilmesi konusunda görülen çeşitlilik, sınıflandırmada da karşımıza çıkmaktadır. Değerler çeşitli açılardan sınıflandırılmıştır. Araştırmacılar tarafından estetik, teorik, siyasi, iktisadi, sosyal, dini, ahlaki değerler; güç, başarı, hazcılık, uyarım, öz yönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma, güvenlik değerleri; modern ve geleneksel değerler; sosyolojik anlamda toplumsal ve bireysel değerler; ahlaki açıdan etik olan ve olmayan değerler; genel veya özel; sürekli veya geçici oluşlarına, zorlayıcılık derecelerine ve işlevlerine göre değer sınıflandırmaları yapılmıştır.¹¹ Sosyal değişim ve modernleşme süreciyle birlikte, değerlerin, özellikle kaynak ve içerikleri

---

⁸ Doğan, İ. (2007). Sosyoloji: Kavram ve Sorunlar. Ankara: Pegem Yayıncılık, 309

⁹ Bozkurt, H. (2008). Hacı Bektâş-ı Velî'nin Din Tasavvuru. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,93

¹⁰ Kılınç, A., & Akyol, Ş. (2009). İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. 1. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, <http://oc.eab.org.tr/egtcontf/pdfkitap/pdf30,5>

¹¹ Akbaş, O. (2004). Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 30. ; Yazıcı, M. (2013). Toplumsal değişim ve sosyal değerler, *Turkish Studies*, 8 (8), 1494; Ünal, C. (1981). Genel Tutumların veya Değerlerin Psikolojisi Üzerine Bir Araştırma. AÜDTCF Yayınları, Ankara.

dikkate alınarak modern ve geleneksel biçiminde sınıflandırıldıkları da görülmektedir.¹²

Rokeach¹³ değerleri; amaç değerler ve araç değerler olmak üzere iki sınıfa ayırmaktadır. Amaç değerler; yaşamın temel amaçlarını (özgürlük, mutluluk, aile güvenliği, barış içinde bir dünya, başarılı olma, bilgelik, dinî olgunluk, eşitlik, gerçek dostluk, güzellikler dünyası, heyecan verici bir yaşam, iç huzur, kendine saygı, rahat bir yaşam, sosyal kabul, ulusal güvenlik, zevk); araç değerler ise bu amaçlara ulaşmada kullanılacak davranış tarzlarını (bağımsız olma, bağışlayıcı, cesaretli, dürüst, entelektüel, geniş görüşlü, hırslı, itaatkâr, kendini kontrol eden, kibar, kendine hâkim, mantıklı, neşeli, sevecen, sorumluluk sahibi, temiz, yardımsever, yaratıcı olma) içermektedir.

Bireylerin birbirleriyle ve toplumla olan ilişkilerini düzenlemede önemli bir işlev üstlenen değerler, sosyal yaşamı düzenleyen birer mekanizma konumundadır. Bireyler, değerler aracılığıyla toplumdaki diğer insanların davranışlarına anlam yükleyebilmekte ve yorumlayabilmektedir¹⁴. Toplumda sağlıklı nesiller yetiştirilebilmesi bir anlamda verilen eğitim sürecinin değerler sistemiyle ilişkilendirilmesiyle mümkün olabilmektedir.¹⁵

Her çağın, toplumun kendine özgü değerleri ve bu değerleri anlama, yorumlama tarzı vardır. Değerler ve toplumun değerleri

---

¹² Bartelds, B. F., Debats, D. L. (1995). The structure of human values: a principal components analysis of the rokeach value survey. *British Journal of Social Psychology*, 41, 77-86.

¹³ Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. New York: The Free Press.

¹⁴ Dökmen Ü. (2000), *Evrenle Uyumlaşma Sürecinde Var olmak, Gelişmek ve Uzlaşmak*, İstanbul: Sistem yayıncılık, 280

¹⁵ Wilkins, C.(2000). *Citizenship education*. R. Bailey (Ed). *Teaching values and citizenship across the curriculum* içinde (s. 25-29). London: Kogan Page.

anlama biçimi zamanla değişebilmektedir.¹⁶ Değerler sabit, değişmez kurallar değildir. Nasıl ki toplumlar değişiyor ve yeniden şekillenebiliyorsa değerlerin de toplumda yaşanan olaylardan etkilenip değişmesi, yeni bir forma kavuşması, yeni değerlerin oluşması söz konusudur. Bu değerleri bireylere tanıtmak, değerlere uyumu kolaylaştırmak da eğitimin görevidir.

Çağdaş eğitimin amacı, dünü koruyarak, yarını güven altına almaktır. Bu durumda eğitimden beklenen üç esas dünü tanıtmak, bugünü kavratma ve yarına hazırlamadır.¹⁷ Bu etkileme geçmişteki sosyal ve ulusal değerleri tanıtip benimsetme, bugünün gerçeklerini gösterme ve geleceğe dönük değerler kazandırma yoluyla olur.

Bireyler, benimsedikleri değerler doğrultusunda eylemde bulunurlar. Değerler, insanlarla olan olumlu ya da olumsuz yaşantılarla geliştirilebilir ve değiştirilebilir.¹⁸ Bireylerin eğitimi sürecinde geliştirilmek istenen yönlerden biri de değer kazanımıdır.¹⁹

Eğitimin temel görevlerinden biri de geçmişle gelecek arasında köprü kurmaktır. Yerel olanı yok edencesine esen küreselleşme rüzgârının, tek tipleşmenin önündeki en önemli engellerden biri değerlerdir. Bu süreçte evrensel kucak açarken yereli kaybetmemek, ulusal değerleri korumak benimsenmesi gereken temel ilkelerden biri olmalıdır.

Sosyal benliğin sosyalleşme süreci içinde geliştiğini ve değerlerin öğrenme yoluyla bireye mal olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle eğitimde değer kavramı önemli bir yer tutmaktadır. Toplumsallaşmaya etki eden değer kavramının toplumsal

---

¹⁶ Yazıcı, K. (2006). Değerler Eğitimine Genel Bir Bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 19, 499.

¹⁷ Kavcar, C. (1999) *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi.

¹⁸ Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action. a socialcognitive theory. New Jersey: Prentice-Hall. Inc, 324.

¹⁹ Özgüven, İ. (2000). Psikolojik testler. Ankara: PDREM Yayınları, 351

bütünselliğin ayrılmaz bir ögesi olduğu, bireylerin düşünce, davranış, tutum ve yapıtlarında birer ölçüt olarak ortaya çıktığı bilinmektedir.²⁰

Toplumun değerlerini, kültürlerini bireylere tanıtmak ve geleceğe aktarmak eğitimin çalışma alanları içinde yer alır. Bu aktarma işi dikkatle hazırlanmış eğitim programları, öğretmenler ve diğer materyallerle gerçekleştirilmektedir.

Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına bakıldığında değerlere vurgularda bulunulduğu, değerlerin öğrenciye aktarılmasının hedeflediği görülmektedir. İlköğretim basamağına yönelik bu amaçlar kişisel, insan ilişkileri, ekonomik hayat ve toplum hayatı bakımından genel bir bakış açısı sunmaktadır. İlköğretim Türkçe Öğretim Programında (1-5 ve 6-8. sınıflar), değerlerin öğretimi ile ilgili bilgiye ya da Türkçe dersinde verilmesi gereken değerlerin neler olduğuna, değer öğretimine ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiş, programda değerler yer almış, ancak örtük bir şekilde bırakılmış, sistemli bir şekilde ayrı başlık altında ele alınıp değerlendirilmemiştir.²¹

Eğitim programlarının yanı sıra ders kitaplarının da değer aktarımında önemli bir rolü vardır. Ders kitaplarında değer ve kültür aktarımı metinler aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bu anlamda çok önemli bir misyon üstlenmiş olan metinlerin edebî değeri olanlar arasından seçilmesi oldukça önemlidir.²² Edebi eserler bireylere değerleri aktarmada etkili araçlardır. Nitekim

---

²⁰ Dilmaç, B.; Bozgeyikli, H. ve Çıkkılı, Y. (2008). Öğretmen adaylarının değer algılarının farklı değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 69-91; Uygun, S. (2013). Değerler eğitimi program tasarımlarının değerlendirilmesi (Antalya örneği). *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 263-277.

²¹ Şen, Ü. (2007). Milli Eğitim Bakanlığının 2005 Yılında Tavsiye Ettiği 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 23, 40-44

²² Özbay, M. (2006). *Türkçe özel öğretim yöntemleri*, Ankara: Öncü Kitap Basımevi.

okul, çocuklara yaşadıkları toplumun değerlerini aktarırken edebi eserlerden faydalanır.

Edebiyat- eğitim ilişkisinde edebiyat; doğru dil edinme, dil duyarlılığını geliştirme, hayat deneyimi sağlamak gibi işlevler üstlenmektedir.²³ Eğitimin temelini dil ve edebiyat, dil ve edebiyatın temelini de edebi eserler oluşturur. Dolayısıyla bireylerin eğitilmesinde edebi eserlerin önemli bir yeri vardır.²⁴ Edebi eserler, bir yandan değerleri koruyup gelecek nesillere aktarırken; diğer yandan aynı değerleri okuyucusuna kazandırır.²⁵

Ders kitapları, metinler aracılığıyla öğrencilerin dil, zihin gelişimlerini sağlamanın yanı sıra kişiliklerinin de oluşmasında önemli bir rol üstlenir. Anadili öğretiminde *okuma, dinleme, konuşma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu* becerilerindeki başarı, büyük oranda ders kitaplarındaki metinlerin kalitesi ile doğru orantılıdır. Anadili öğretiminde ve değerlerin aktarımında Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler ön plana çıkmaktadır.

Açık öğretim sisteminde ise değer ve kültür aktarımının temel araçlarından biri olan öğretmenin işlevini bir bakıma ders kitapları, ders notları üstlenmektedir. Bu anlamda açık öğretim sisteminde ders kitaplarının hazırlanması ve yer verilecek metinler bir kat daha önem kazanmaktadır.

Basılı materyaller, uzaktan eğitim sisteminde öğretme öğrenme sürecinin önemli bir parçasıdır. Öğrenenlerin istedikleri zaman, istedikleri yerde ve istedikleri sürede çalışabilecekleri şekilde tasarılan bu tür materyaller, bireysel öğrenme materyalleri olarak adlandırılırlar.²⁶ Çeşitli nedenlerden dolayı

---

²³ Aytaç, G. (2009). Edebiyat yazıları 2000-2010. Ankara: Phoenix Yayınevi, 14-15

²⁴ Zengin, A. Y., & Zengin, N. (2007). Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı, 1. Baskı. İstanbul: Truva Yayınları, 9

²⁵ Yaman, H., & Diğerleri. (2009). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Değerler. Değerler Eğitimi Dergisi, 7(18), 114.

²⁶ Lockwood, Fred. (1992). *Activities in self-instructional texts*. London: Kogan Page; Akyürek, Salim. (1998). Açık öğretim lisesi öğrencilerinin öğretime ilişkin

eğitim alamayan ya da eğitimini tamamlayamayan kesimlere eğitimi yayma amacı taşıyan uzaktan eğitimde ders kitapları ve notları öğrenme sürecinin önemli bir ögesidir.²⁷ Basılı materyaller içinde de neredeyse bütün yük ders kitapları ve ders notları üzerindedir. Öğretimin bütün sorumluluğunu üstlenen basılı materyallerin ve bu materyallerde yer alan metinlerin dikkatli ve özenli hazırlanması öğretimin niteliğini de yükseltecektir.

Türkçe Öğretim Programı'nın (1-5) temel amaçlarına bakıldığında toplam 13 amaçtan sekizinin yani yarısından çoğunun gerçekleşmesinin doğrudan metinlerle ilişkili olduğu görülmektedir.²⁸

Metinlerin bu işlevlerinin Türkçe ders kitaplarının hazırlanmasında dikkate alınması, metin seçimine ayrı bir özen gösterilmesi gerekmektedir. Nitelikli bir Türkçe öğretiminin gerçekleştirilebilmesi için Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin incelenerek var olan durumun ortaya çıkarılması, sorunların gözler önüne serilerek çözüme yönelik öneriler sunulması gerekmektedir.

Değerler, gerek sosyal bilimlerin gerekse eğitim bilimlerin üzerinde ağırlıklı olarak durduğu araştırma konularından biri olmuştur. Türkçe ders kitaplarında yer verilen değerlere yönelik olarak; Sezer²⁹, Şen³⁰, Somuncu³¹, Parlakyıldız³², Özkan³³,

---

sorunlarının belirlenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.

²⁷ Bates, A.W.T.(2005). *Technology, e-learning and distance education*, Routledge Published, USA.

²⁸ MEB. (2009). *İlköğretim Türkçe dersi (1-5. Sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, Ankara.

²⁹ Sezer, Ö. (2005). İlköğretim 1. Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Değerlerin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.

³⁰ Şen, Ü. (2007). A.g.e.

Çelikpazu ve Aktaş³⁴, Demir³⁵, Mert³⁶ tarafından araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Bu araştırmaların tamamı örgün sistemde okutulan Türkçe ders kitaplarındaki değerlere yöneliktir. Açık öğretim ortaokulu Türkçe ders kitaplarında yer alan değerlere yönelik bir araştırmanın yapılmadığı dikkati çekmektedir.

Türkçe öğretimindeki bu boşluğu doldurma gerekliliğinden yola çıkarak desenlenen araştırmanın açık öğretim ortaokulunda okutulan Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde yer alan değerlere ilişkin gerçekçi bir resim ortaya koyacağı, yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerileri sunularak Türkçe öğretimine katkı getireceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; açık öğretim ortaokulu Türkçe ders kitaplarında yer alan değerleri ve bu değerlerin sınıf düzeylerine göre dağılımını incelemektir.

---

³¹ Somuncu, S. (2008) *İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Edebî Metinlerin Temel Evrensel Değerleri İçermesi Bakımından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

³² Parlakyıldız, H. (2009). İlkokul ikinci devrede Türkçe ders kitaplarındaki moral değerlere kısa bir bakış (1948-1968 yılları arası). *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XXII (1), s. 245-262.

³³ Özkan, R. (2010). Türk eğitim sisteminde himayeci değerler: İlköğretim ders kitapları örneği. *International Journal of Human Sciences*, 7(1), 1124-1141.

³⁴ Çelikpazu, E., Aktaş, E. (2011). MEB 6,7 ve 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin değer açısından incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 6(2).

³⁵ Demir, T. (2012). İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarındaki hikâye metinlerinde yer alan değer unsurlarının eşdizimsel örüntülemeler açısından görünüşleri. *Turkish Studies*, 7/2, 1063- 1078.

³⁶ Mert, L. E. (2013). The Examination of Values in Story Texts in Primary School 6th 7th and 8th Grade Turkish Textbooks in Context of Collocation. *Elementary Education Online*, 12(3), 808-821.

Bu amaç çerçevesinde çalışmada temel olarak “açık öğretim ortaokulu 5,6,7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerde hangi değerlere yer verilmiştir? sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırma problemine bağlı olarak çözümü aranan alt problemler şunlardır:

1. Açık Öğretim Ortaokulu 5,6,7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan değerler nelerdir?

2. Açık Öğretim Ortaokulu 5,6,7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan değerlerin sınıf düzeylerine göre dağılımı nedir?

YÖNTEM

Açık öğretim ortaokulu Türkçe ders kitaplarını, yer verilen değerler açısından incelemeyi amaçlayan bu araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Betimsel nitelik taşıyan araştırmanın verileri nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Doküman incelemesi; araştırılmak istenen olgu ya da olgular hakkında bilgiler içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.³⁷ Eğitim odaklı araştırmalarda ders kitapları, öğrenci ve öğretmen kitapları, ders ve ünite planları, program yönergeleri, eğitimle ilgili resmi belgeler veri kaynağı olarak kullanılabilir.³⁸

Araştırmanın kuramsal temellerini ortaya koymak amacıyla öncelikle bir alan yazın taraması yapılmış, İlköğretim Türkçe Öğretim Programları, değerler kapsamında incelenmiştir. Daha sonra açık öğretim 5,6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer

---

³⁷ Yıldırım A. ve Şimşek H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Geliştirilmiş 5. Baskı. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

³⁸ Bogdan R. C. and Biklen, S. K. (1998). *Qualitative research for education. and introduction to theory and methods*. Third Edition., MA, Allyn&Bacon.

alan toplam (40+16+28+12) 96 metin içerdiği değerler açısından tek tek incelenmiştir.

Verilerin analizi sürecinde yapılan tüm işlemler araştırmacılar ve bir alan uzmanı tarafından birbirinden bağımsız olarak yapılmıştır. Daha sonra araştırmacılar ve uzman bir araya gelerek yaptıkları çalışmaları karşılaştırmış, güvenilirlik çalışmasını gerçekleştirmişlerdir. Bu süreç, araştırmacılar ve uzman görüş birliğine ulaştığında sona ermiştir. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman'ın (1994)³⁹ güvenilirlik formülü [Güvenirlik = Görüş Birliği/ (Görüş Birliği +Görüş Ayrılığı)] kullanılmıştır. Hesaplamanın sonunda araştırmanın güvenilirliği % 91 çıkmıştır. Güvenirlik sonucunun %70'in üzerinde çıkması araştırmanın güvenilirliği için geçerli bir orandır.⁴⁰ Elde edilen bulgular frekanslarla tablolar hâlinde sunulmuştur.

Araştırmaya konu olan açık öğretim Türkçe ders kitaplarında incelenen metinlere ilişkin sayısal bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo1. Sınıf Düzeylerine Göre Ünite ve Metin Sayısı

Sınıf Düzeyi	Ünite sayısı	Metin sayısı
5. sınıf	8	40
6. sınıf	6	16
7. sınıf	4	28
8. sınıf	6	12
Toplam	24	96

³⁹ Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). An expanded sourcebook qualitative data analysis. thousand Oaks, California: Sage Publications.

⁴⁰ Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). A.g.e.

Tablo 1’de görüldüğü gibi açık öğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan metin sayısı 96’dır. 5. sınıf Türkçe ders kitabında; 8 ünite 40 metin, 6.sınıfta; 6 ünite 16 metin, 7. sınıfta; 4 ünite, 28 metin; 8. sınıfta; 6 ünite, 12 metin yer almaktadır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde doküman incelemesi sonucu elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmektedir. Bulgular; sınıf düzeylerine uygun olarak dört ayrı başlık halinde sunulmaktadır.

1. Açık Öğretim 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Değerlere Yönelik Bulgular

Açık öğretim 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan değerler Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2. 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Metinlerdeki Değerlerin Dağılımı

DEĞERLER	f
Güven	6
Özgüven	5
Başkasına güven	1
Sorumluluk	9
Görev sorumluluğu	2
Sorumluluk bilinci	5
Sorumluluk paylaşımı	1
Dile yönelik sorumluluk	1
Çalışmak	5
Çalışma düzeni	1
Çalışkanlık	4
Özeleştiri	2
Sevgi	35

Açık Öğretim Ortaokulu Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerde Yer Alan Değerler*

Okul sevgisi	1
İnsan sevgisi	4
Öğretmen sevgisi	6
Doğa sevgisi	3
Yurt sevgisi	16
Hayvan sevgisi	1
Dil sevgisi	2
Türk büyüklerine sevgi	2
Barış	2
Minnettarlık	4
Öğretmene	3
Bilim adamlarına	1
Kurallara uyma	3
Trafik kuralları	3
Empati kurma	1
Duyarlılık	2
İnsana	1
Dile	1
Yardımlaşma	4
Sanat	37
Güzel sanatlar	17
Sanatçı	8
Geleneksel sanatlar	8
Sanat eğitimi	4
Saygı	3
Öğretmene	2
Sanatçıya	1
Hoşgörü	2
Aile	7
Söz dinleme	2
Milliyetçilik	31
Dil	11
Kültür	6
Yurt	1

Tarih	13
İşbölümü	2
Sadakat	3
Yuvaya	2
Dile	1
Din	2
Hacca gitmek	2
Dayanışma	6
Eşitlik	2
Atatürkçülük	33
Atatürk'ün düşünce dünyası	15
Atatürk'ün çalışmaları	4
Atatürk'ün kişiliği	6
Atatürk sevgisi	4
Atatürk'e saygı	4
TOPLAM	203

Tablo2’de görüldüğü gibi 5. Sınıf Türkçe ders kitabında 23 temel değere rastlanmıştır. Bu değerler, en fazla yer verilene göre sıralandığında ilk sırayı “sanat” (37) almaktadır. Bunu; “sevgi” (35), “Atatürkçülük” (33), “milliyetçilik” (31), “sorumluluk” (9), “aile”(7), “dayanışma”, “güven” (6), “çalışmak” (5),“minnettarlık”, “yardımlaşma” (4), “saygı”, “sadakat”, “kurallara uyma” (3), “özeleştir”, “barış”, “hoşgörü”, “işbölümü”, “din”, “eşitlik”, “söz dinleme” (2) izlemektedir.

Sıralamaya baktığımızda en fazla yer verilen ilk üç değer sanat, sevgi ve Atatürkçülük olduğu görülmektedir. En az yer verilen değerler arasında ise, özeleştir, barış, hoşgörü, din, işbölümü, eşitlik ve söz dinleme yer almaktadır.

Sevgi değeri; 3. metinde öğretmen sevgisi alt değeri olarak şu şekilde verilmiştir:

“Ben seninle “öğretmenim,” yurdumu sevdim.”

“Ben seninle “öğretmenim,” yaşamı sevdim.”

Atatürkçülük değeri; 2. metinde Atatürk’ün düşünce dünyası alt değeri olarak şu şekilde verilmiştir:

“Bu yolda Atatürk’ün düşünce hayatını oluşturan temel ilkelerden biri akılcılık ve bilimselliktir.”

“yurtta ve dünyada barışın sevgi ve saygıyla oluşabileceğine inanıp Türk ulusuna da bu düşüncüyü aşılacaktır.”

Söz dinleme değeri; 1. metinde şu şekilde verilmiştir:

*“Hazırladığımız bu ilginç projeyi, daha görsel ve özenli bir çizim yapıp **babamızın dediği gibi** açıklayıcı bilgileri de ekleyip zarfa koyduk.”*

İşbölümü değeri; 1. metinde şu şekilde yer almıştır:

“Çocuklar nasıl da çabuk ve sessiz iş bölümü yapmışlardı. Her biri bir kartopu kütesini yuvarlayarak büyütüyor ve diğerine teslim ediyordu.”

Şiddetin dünyada ve ülkemizde yoğun olarak görüldüğü gerçeğinden hareketle, barış, hoşgörü ve özeleştirinin en az yer verilen değerler arasında yer alması düşündürücüdür. Temizlik değerine yer verilmemesi de dikkat çeken ve düşündürülen bir başka nokta olarak karşımıza çıkmaktadır.

Küreselleşmeyle birlikte küresel dil algısının en üst düzeye ulaştığı günümüzde dil bilincini bireylerde oluşturmak ve dile karşı sorumluluk kazandırmak Türkçe öğretim programında genel amaçlar arasında yer almaktadır. Bu genel amaç çerçevesinde metinlerde yer verilen değerlere baktığımızda bu amacı gerçekleştirecek değerlere yeterince yer verilmediğini görmekteyiz.

Tablo 3. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Metinlerdeki Değerlerin Dağılımı

DEĞERLER	f
Sorumluluk	1
Sorumluluk paylaşımı	1
Çalışmak	1
Çalışkanlık	1
Özeleştir	1
Sevgi	51
Aile sevgisi	1
Arkadaş sevgisi	1
Evrensel sevgi	24
Kendini sevmek	6
İnsan sevgisi	1
Doğa sevgisi	3
Yurt sevgisi	9
Hayvan sevgisi	6
Empati kurma	1
Duyarlılık	5
Doğaya	5
Yardımlaşma	1
Aile	1
Paylaşma	2
Milliyetçilik	17
Kültür	1
Tarih	16
Sadakat	2
İnsana	2
Din	4

Ramazan	3
Allah	1
Dayanışma	1
Eşitlik	1
Atatürkçülük	10
Atatürk'ün düşünce dünyası	2
Atatürk'ün kişiliği	7
Atatürk sevgisi	1
TOPLAM	99

Tablo3'te görüldüğü gibi 6. Sınıf Türkçe ders kitabında 14 temel değere rastlanmıştır. Bu değerler, en fazla yer verilene göre sıralandığında ilk sırayı “sevgi” (51) almaktadır. Bunu; milliyetçilik (17), Atatürkçülük (10), duyarlılık (5), din (4), paylaşma, sadakat (2) ve sorumluluk, çalışmak, özeleştirme, empati kurma, yardımlaşma, aile, dayanışma, eşitlik (1) değerleri izlemektedir.

Sıralamaya baktığımızda ilk üç değer sevgi, milliyetçilik ve Atatürkçülük olduğu görülmektedir.

Sevgi değeri; 3. metinde hayvan sevgisi alt değeri olarak şu şekilde verilmiştir:

“Ökselerden kurtulmuş dört beş kuş, bir başka ökseye doğru şimdilik uçup giderken, birer damlacık etleriyle birer tabiat harikası olan kuşları toplarlar.”

Milliyetçilik değeri; 1. metinde tarih bilinci alt değeri olarak şu şekilde verilmiştir:

“Osmanlılar döneminde (1299-1922) üç kıtada yirmi milyon kilometre kareye varan topraklara sahip olan atalarımız, bu işleri başarma kabiliyet ve gücünü elbette büyük Türk tarihinden almıştır.”

En az yer verilen değerler ise; sorumluluk, çalışmak, özeleştirici, empati kurma, yardımlaşma, aile, dayanışma ve eşitlik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sorumluluk değeri; 4. metinde sorumluluk paylaşımı alt değeri olarak şu şekilde verilmiştir:

“Biz çocuklara düşen görevler de vardı: Akrabalara, dostlara gönderilecek bayram tebriklerinin alınması ve yazılması.”

Dayanışma değeri; 3. metinde şu şekilde verilmiştir:

“Hür kuşlar, kafesteki çığırtkan kuşun feryadına dostluk, arkadaşlık, yalnızlık sesine doğru bir küme gelirler.”

Ede edilen verilerden hareketle; 5. sınıf ders kitabında en az yer verilen değer olarak karşımıza çıkan özeleştirici, burada da aynı konumunu devam ettirmektedir. Sosyalleşmenin gereklerinden biri olan dayanışma, empati kurma, sorumluluk bilinci yine en az yer verilen değerler arasında dikkatleri çekmektedir. Değer aktarımında çok önemli bir konumda olan ders kitaplarının üstlendikleri misyonu yerine getirmeleri gerekmektedir. Özellikle örgün eğitim sistemi dışında kalan ve uzaktan eğitim yoluyla çalışmalarına devam eden öğrencilere değer aktarımı söz konusu olduğunda ders kitaplarının bu misyonu yerine getirmesi sorumluluğu bir kat daha önem kazanmaktadır. Yine Türkçe öğretim programında yer alan genel amaçlarla ilişkilendirildiğinde kitapta yer alan değerlerin yetersiz olduğu ifade edilebilir.

5. Sınıf ders kitabında olduğu gibi burada da sevgi değerine ilk sıralarda yer verilmiştir. 5. Sınıf ders kitabında ihmal edilen (1) hayvan sevgisine burada daha fazla yer verilmiştir (6). Yine 5. sınıf ders kitabında ihmal edilen hoşgörü (2), barış (2) değerlerinin 6. sınıfta da ihmal edildiği hatta bunlara yer verilmediği dikkatleri çekmektedir.

Tablo 3. 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Metinlerdeki Değerlerin Dağılımı

DEĞERLER	f
Güven	3
Karşılıklı güven	2
Başkasına güven	1
Sorumluluk	2
Görev sorumluluğu	1
Yurduna karşı sorumluluk	1
Çalışmak	3
Çalışkanlık	3
Özeleştiri	1
Sevgi	51
Anne sevgisi	3
Baba sevgisi	1
Doğa sevgisi	15
Evlat sevgisi	4
Hayvan sevgisi	2
İnsan sevgisi	3
Kitap sevgisi	20
Sanat sevgisi	1
Evrensel sevgi	1
Spor sevgisi	1
Minnettarlık	1
Sanatçıya	1
Dostluk	6
Empati kurma	1
Duyarlılık	5
Emeğe	1
Dünyaya	3
Doğaya	1
Yardımlaşma	2
Sanat	4

Güzel sanatlar	1
Sanatçı	1
Mimari	2
Aile	4
Söz dinleme	1
Din	2
Cami	1
Diğer dinler	1
Dayanışma	2
Eşitlik	2
Özgürlük	1
Atatürkçülük	8
Atatürk sevgisi	8
TOPLAM	99

Tablo4'te görüldüğü gibi 7. Sınıf Türkçe ders kitabında 17 temel değere rastlanmıştır. Bu değerler, en fazla yer verilene göre sıralandığında ilk sırayı “sevgi” (51) almaktadır. Bunu; Atatürkçülük (8), dostluk (6), duyarlılık (5), sanat, aile (4), güven, çalışmak (3), sorumluluk, yardımlaşma, din, dayanışma ve eşitlik (2), özeleştirici, minnettarlık, empati kurma, söz dinleme ve özgürlük (1) değerleri izlemektedir.

Sıralamaya baktığımızda ilk üç değerın sevgi, Atatürkçülük ve dostluk olduğu görülmektedir. Sevgi değeri; 8. metinde kitap sevgisi alt değeri olarak şu şekilde verilmiştir:

“Sayfalarını karıştırır, temiz ve pürüzsüz altın cetvellerine, noktalarına, konu başları ve başlık tertiplerine bakar, hayran olurum; içim açılır.”

Dostluk değeri; 10. metinde şu şekilde verilmiştir:

“Karşılıklı sevgiye, saygıya ve güvene dayalı dostluk ilişkisi, öyle “ilk görüşte aşk” gibi bir anda oluşmaz.”

En az yer verilen değerler ise; özeleştirici, minnettarlık, empati kurma, söz dinleme ve özgürlük olarak karşımıza çıkmaktadır.

Söz dinleme değeri; 9. metinde şu şekilde verilmiştir:

“Bir ay evvel sözümü dinleseydi, başına bu felaket gelmeyecekti.”

Özeleştirici değeri; 12. metinde şu şekilde verilmiştir:

“Ama ulusun yüzde sekseni okuma yazma bilmiyorsa bunun suçu bizde, bugünün insanların da değeridir.”

Tablo 4. 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Metinlerdeki Değerlerin Dağılımı

DEĞERLER	f
Güven	3
Özgüven	1
Başkasına güven	2
Çalışmak	2
Çalışkanlık	2
Sevgi	9
Yurt sevgisi	3
Arkadaş sevgisi	3
İnsan sevgisi	1
Evlat sevgisi	1
Öğretmen sevgisi	1
Dostluk	4
Duyarlılık	6
İnsana	4
Doğaya	2
Yardımlaşma	6
Sanat	1
Güzel sanatlar	1
Saygı	3
Öğretmene	3

Söz dinleme	1
Milliyetçilik	6
Tarih	5
Ulus	1
Din	21
Allah	9
Cennet	2
İman	1
Dua	2
Peygamber	1
İslam alemi	1
Müslümanlık	1
Şehitlik	2
Kurban töreni	1
Sevap	1
Dayanışma	4
Özgürlük	1
Atatürkçülük	4
Atatürk'ün düşünce dünyası	2
Atatürk sevgisi	2
Fedakârlık	2
TOPLAM	71

Tablo5'te görüldüğü gibi 8. sınıf Türkçe ders kitabında 14 temel değere rastlanmıştır. Bu değerler, en fazla yer verilene göre sıralandığında ilk sırayı “din” (21) almaktadır. Bunu; sevgi (9), duyarlılık, yardımlaşma, milliyetçilik (6), Atatürkçülük, dayanışma, dostluk (4), güven, saygı (3), fedakârlık, çalışmak (2), sanat, söz dinleme, özgürlük (1) değerleri izlemektedir.

Sıralamaya baktığımızda ilk üç sırada din, sevgi, duyarlılık, yardımlaşma, milliyetçilik değerleri olduğu görülmektedir.

Din değeri; 1. metinde iman alt değeri olarak şu şekilde verilmiştir:

“En sonunda temiz imandan ayırmasın”

Yardımlaşma değeri; 2. Metinde şu şekilde verilmiştir:

“Ona su ve yiyecek vermişler, kırık bacağını sarmışlar, yaralı kanadına çiçek balı sürmüşler.”

En az yer verilen değerler ise; sanat, söz dinleme ve özgürlük olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sanat; 3. Metinde güzel sanatlar alt değeri olarak şu şekilde verilmiştir:

“Tiyatro ise gücünü seyirciden alan, tek varlık nedeni bu olan ancak seyirci ile bütünlenen bir topluluk sanatı ve eylemidir.”

Söz dinleme; 1. Metinde şu şekilde verilmiştir:

“Güvercinler, Tasmalı Güvencin’in sözünü dinledi.”

SONUÇ VE ÖNERİLER

Açık öğretim ortaokulu Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde yer alan değerlere bakıldığında; barış, kurallara uyma, hoşgörü, işbölümü değerlerine 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer verildiği, 6., 7., ve 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında ise yer verilmediği görülmüştür.

Paylaşma değeri ise sadece 6. sınıf ders kitabında yer almış, diğer ders kitaplarında bu değerlere rastlanamamıştır. Fedakârlık değeri de sadece 8. sınıf Türkçe ders kitabında yer almıştır. 5. sınıfta dostluk, özgürlük, 6. sınıfta; güven, minnettarlık, dostluk, sanat, saygı, söz dinleme, özgürlük, 7. sınıfta; empati kurma, saygı, milliyetçilik, sadakat, 8. sınıfta; sorumluluk, özeleştirme, minnettarlık, empati kurma, aile, sadakat, eşitlik değerlerine yer verilmemiştir. Temizlik ise, bütün düzeylerdeki Türkçe ders kitaplarında yer almayan değer olarak dikkat çekmektedir.

Elde edilen bu verilen çerçevesinde açık öğretim Türkçe ders kitaplarının yeniden yazılması, örgün eğitimde MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından düzenli olarak her yıl belirli tarihlerde oluşturulan kitap inceleme komisyonlarının açık öğretim ortaokulunda okutulan ders kitapları için de oluşturulması, uzmanlardan oluşturulan bu komisyonlar aracılığıyla ders kitaplarının ciddi bir şekilde incelenmesi, kitapların Türkçe eğitimi alanında çalışan uzmanlardan oluşan ekiplerce yazılması, ders kitaplarında yer alan metinlerin ise Türk ve dünya edebiyatımızın seçkin örnekleri arasından seçilmesi ve değerlerimizi yansıtan örnekler olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akbaş, O. (2004). Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akyürek, S. (1998). Açık Öğretim Lisesi Öğrencilerinin Öğretime İlişkin Sorunlarının Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Aydın, M. (2011). Değerler, işlevleri ve ahlâk. eğitime bakış. *Eğitim, Öğretim ve Araştırma Dergisi*, 7(19), 39-45.
- Aydın, M. Z., Akyol Güler, Ş. (2012). Okulda değerler eğitimi yöntemler - etkinlikler - kaynaklar. Ankara: Nobel Yayınları.
- Aytaç, G. (2009). *Edebiyat yazıları 2000-2010*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action. a socialcognitive theory. New Jersey: Prentice-Hall. Inc.
- Bates, A.W.T.(2005). *Technology, e-learning and distance education*, Routledge Published, USA.
- Bilgin, İ. (2005). *Çanakkale İçinde Vurdular Beni*. İstanbul: Erdem Yayınları.
- Bogdan R. C. and Biklen, S. K. (1998). Qualitative research for education. and introduction to theory and methods. Third Edition., MA, Allyn&Bacon.
- Bozkurt, H. (2008). Hacı Bektâş-ı Velî'nin Din Tasavvuru. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çelikipazu, E., Aktaş, E. (2011). MEB 6,7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin değer açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 6(2).

Demir, T. (2012). İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarındaki hikâye metinlerinde yer alan değer unsurlarının eşdizimsel örüntülemeler açısından görünimleri. *Turkish Studies*, 7/2, 1063- 1078.

Dilmaç, B., Bozgeyikli, H. ve Çıkılı, Y. (2008). Öğretmen adaylarının değer algılarının farklı değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 69-91.

Doğan, İ. (2007). *Sosyoloji: Kavram ve sorunlar*. Ankara: Pegema Yayıncılık.

Doğanay, A. (2006). Değerler eğitimi. (Ed:C. Öztürk). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 256-287). Ankara: Pegema Yayıncılık.

Dökmen Ü. (2000). *Evrenle uyumlaşma sürecinde var olmak, gelişmek ve uzlaşmak*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Kavcar, C. (1999) *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi.

Kılınç, A., & Akyol, Ş. (2009). İlköğretim 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarında sevgi temasının değerler eğitimi açısından incelenmesi. 1.Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, <http://oc.eab.org.tr/egtecontf/pdfkitap/pdf30>

Lockwood, Fred. (1992). *Activities in self-instructional texts*. London: Kogan Page.

MEB. (2009). *İlköğretim Türkçe dersi (1-5. Sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet

Kitapları Müdürlüğü Basımevi.

MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6-8. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet

Kitapları Müdürlüğü Basımevi.

Mert, L. E. (2013). The Examination of Values in Story Texts in Primary School 6th 7th and 8th Grade Turkish Textbooks in Context of Collocation. *Elementary Education Online*, 12(3), 808-821.

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. thousand Oaks, California: Sage Publications.

Özbay, Murat. (2006). *Türkçe özel öğretim yöntemleri*, Öncü Kitap Basımevi, Ankara.

Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değer. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 217-239.

Özgüven, İ. (2000). *Psikolojik testler*. Ankara: PDREM Yayınları.

Özkan, R. (2010). Türk eğitim sisteminde himayeci değerler: İlköğretim ders kitapları örneği. *International Journal of Human Sciences*, 7(1), 1124-1141.

Parlakayıldız, H. (2009). İlkokul ikinci devrede Türkçe ders kitaplarındaki moral değerlere kısa bir bakış

(1948-1968 yılları arası). *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XXII (1), 245-262.

Rokeach, M. (1973). The nature of human values. New York: The Free Press.

Sezer, Ö. (2005). İlköğretim 1. Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Değerlerin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Somuncu, S. (2008) İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Edebî Metinlerin Temel Evrensel Değerleri İçermesi Bakımından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Şen, Ü. (2007). Milli Eğitim Bakanlığının 2005 Yılında Tavsiye Ettiği 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Şentürk, H. (2010). Kişilik gelişiminde eğitim, din ve değerlerin rolü. *Eğitime Bakış Eğitim, Öğretim ve Araştırma Dergisi*, 6(18), 50-55.

Türk Dil Kurumu. (2012). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ulusoy, K., Dilmaç, B. (2012). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Uygun, S. (2013). Değerler eğitimi program tasarılarının değerlendirilmesi (Antalya örneği). *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 263-277.

Wilkins, C.(2000). Citizenship education. R. Bailey (Ed). *Teaching values and citizenship across the curriculum* içinde (s. 25-29). London: Kogan Page.

Yaman, H., & Diğerleri. (2009). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(18), 107-120.

Yazıcı, M. (2013). Toplumsal değişim ve sosyal değerler. *Turkish Studies*, 8(8), 1489-1501.

Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimine genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 19, 499-522.

Yıldırım A. ve Şimşek H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Geliştirilmiş 5. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zengin, A. Y., & Zengin, N. (2007). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*,

Copyright of Journal of Academic Studies is the property of Journal of Academic Studies and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.